

พระธรรมเทศนา ฉบับการ์ตูน
สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช
สกลมหาสังฆปริณายก

— เรื่อง —

หัดตาย ก่อนตาย

อาร์มภพจน์

ความตายเป็นสิ่งที่คนทั่วไปหวาดกลัวจึงไม่ค่อยคิดถึง การพูดถึงความตายนึกถือกันว่าเป็นกลางร้าย เป็นอัปมงคลต่อชีวิต ในวัฒนธรรมตะวันตกไม่ยอมรับความตาย แม้การพูดถึงความตายหรือการตายถือว่าเป็นสิ่งที่น่ากลัว และถือเป็นผู้มีรสนิยมต่ำ การตายหรือความตายในวัฒนธรรมตะวันตกเป็นเรื่องส่วนตัว แม้ในปัจจุบันความเชื่อนี้เริ่มถูกเปลี่ยนไปบ้าง แต่ก็ยังถือเป็นเรื่องของสิ่งควมวเล็ก ๆ อย่าง ครอบครัวและญาติพี่น้อง ซึ่งต่างจากวัฒนธรรมพุทธ ที่เห็นความตายเป็นบทเรียนที่มีราคาแพง ที่ทุกคนควรเรียนศึกษา ชาวพุทธจึงนิยมไปงานศพ แม้ไม่รู้จักกับผู้ตาย เป็นส่วนตัวก็ตาม สิ่งที่แตกต่างระหว่างวัฒนธรรมพุทธกับวัฒนธรรมตะวันตกก็คือ ทางวัฒนธรรมตะวันตกเชื่อว่า การแสดงความเสียใจต่อการตายถือว่าเป็นสิ่งควรทำอย่างยิ่ง แต่ไม่ใช่ไปร่วมงานศพ หรือพูดถึงความตาย ส่วนทางพุทธศาสนาถือว่า เป็นโอกาสของทุกคนที่จะกระตุ้นเตือนตนว่า กาลเวลา วันคืนล่วงไป ล่วงไป บัดนี้เราทำอะไรอยู่ ความเพียรควรรีบกระทำในวันนี้ทีเดียว

ความตายถือว่ามีค่าสำคัญที่สุดในพระพุทศาสนา แต่ถ้าดูอย่างผิวเผินความตายอาจไม่ใช่ประเด็นสำคัญ เพราะความตายหาได้เป็นที่สุดของชีวิตไม่ แต่ความตายเตือนชาวพุทธว่า ชีวิตมนุษย์เป็นชีวิตที่ดีที่สุดในที่สามารถพาไปสู่พระนิพพานได้ แต่ชีวิตนั้นสั้นเหลือเกิน อย่าประมาทกับชีวิตนัก เพราะไม่ใช่ว่าชีวิตมนุษย์จะได้มาโดยง่ายดาย แต่ทั้งนี้การกลับมาเกิดแล้วเกิดอีก ก็หาได้เป็นการยืนยันถึงการบรรลุพระนิพพานแต่อย่างใด แต่ละชาติภพในสังสารวัฏนั้นยากยิ่งที่จะให้เป็นไปอย่างที่ต้องการ และชีวิตนั้นหล่อเลี้ยงและถูกกำหนดด้วยความทุกข์นานับประการจนยากยิ่งในการที่จะงดเว้นหรือ ไม่สร้างกรรม หรือหนีออกจากสังสารวัฏให้รู้แล้วรู้รอดไป ความเชื่อในเรื่องการกลับชาติมาเกิด ไม่ทำให้ความกลัวต่อความตายลดลงแม้แต่น้อย ทางพระพุทศาสนาจึงได้นิยาม พระนิพพาน ว่าเป็นภาวะเหนือความตาย เป็นอมตภาพ คือพ้นจากธรรมชาติของความตาย เพราะทำให้ความกลัวกังวล และทุกข์ มลายสิ้นไปจากระบบความรู้สึกและอารมณ์ของทุกคน ในพุทธประวัติเอง การเสด็จพระราชดำเนินออกนอกพระราชวังของเจ้าชายสิทธัตถะ และการที่ได้ทอดพระเนตรเห็นความตาย กลายเป็นปัญหาสำคัญทางศาสนา ความตายสำหรับเจ้าชายสิทธัตถะ คือปัจจัยที่เร่งให้พระองค์เกิดสลดพระทัยและดำริที่จะแสวงหาทางพ้นจากความตายในที่สุด คำตอบที่พระองค์ค้นพบก็คือ พระนิพพาน

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายกเคยกล่าวไว้ว่า “สัตว์โลกที่เกิดมา ชีวิตล่วงไปอยู่ทุกวันทุกคืนทุกเดือนทุกปี ที่ล่วงไป ๆ จึงมีความแก่แก่ชรา รุดทรุดโทรมไปโดยลำดับ จนถึงแตกสลายในที่สุด เป็นความตายไปตามกาลเวลา จึงเรียกการตายว่า “กระทำกาละ” หรือ “กระทำกาลกิริยา” กระทำกาละ ก็คือกระทำกาลเวลา กาลกิริยาก็คือกระทำกาลเวลา อันหมายถึงตาย และก็เรียกมรณะคือความตายว่า กาละหรือพระกาฬ แม้จะใช้สะกดเป็น พ ก็ตาม แต่ก็คือกาลเวลานั่นเอง แต่มีสักกี่คนในโลกนี้ที่เข้าใจว่า คำพ้องกันของความตายแท้ที่จริงก็คือกาลเวลานั่นเอง แต่เมื่อใช้คำว่า เวลา เป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา แต่ความตายหาปรารถนาไม่ ทั้ง ๆ มีความหมายเดียวกัน”

ความเป็นจริงนั้นก็คือ ไม่นานมนุษย์ทุกคนก็จะตาย ความหวังและความกลัวทั้งปวงของชีวิตกลายเป็นสิ่งไร้ค่า มนุษย์ฉายภาพต่าง ๆ ของชีวิต ความตาย ความน่าสะพรึงกลัว ความร่าเริง ความดีและความชั่ว ในแสงแห่งชีวิตที่สดใสที่หาดันและปลายแสงไม่พบ ภาพเหล่านั้นฉายซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนกลับกลายเป็นความจริงของชีวิตตนขึ้นมา และสนุกไปกับจินตภาพเหล่านั้นอย่างไม่มีประมาณ และแล้วโดยไม่คาดคิดไว้อีก ภาพที่น่าสะพรึงกลัวที่สุดแห่งความตายก็ปรากฏขึ้น แต่ทั้ง ๆ รู้ว่าเป็นภาพหนึ่ง ที่ต้องปรากฏขึ้นอย่างแน่นอน แต่ทุกคนก็พยายามทำทุกวิถีทางที่จะไม่มองภาพนั้น และไม่ยอมรับภาพนั้น ทั้ง ๆ ที่รู้แกล้งอยู่แล้วว่า ทุกสิ่งที่เป็นรูปเป็นร่าง ที่สุดก็แตกกระจายสลายไปตามธรรมชาติ เพราะฉะนั้น ทุกคนไม่ควรประมาทกับความตาย ควรที่จะฝึกหัดตายก่อนตายอยู่เสมอ อีกนัยหนึ่งก็คือ ฝึกตนให้รู้จักคุณค่าของเวลา หรือ กาล หรือ กาละ จะได้ใช้เวลาให้คุ้มกับที่มีอยู่

ขอนุโมทนา YPO Golden Chapter ที่แสดงความปรารถนาดีที่จะแผ่แผ่ความรู้เข้าใจ ในเรื่องหัดตายก่อนตาย ในเจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ให้แพร่หลายออกไปในสังคม นับว่าเป็นธรรมทานเพื่อการศึกษาธรรม นำมาซึ่งเจริญบุญแก่จิตใจ ให้กุศลทางปัญญา อำนวยประโยชน์สุขที่เลิศคุณค่าแก่มหาชน เตือนสติปวงชนให้อยู่ด้วยความไม่ประมาท ขอนุโมทนาที่มโนภาพการดำเนินงานอย่างสร้างสรรค์และทุก ๆ ฝ่าย ที่ทำให้การตุนธรรมะนี้สำเร็จขึ้นมาเป็นเล่ม ขอให้ผู้บำเพ็ญกุศลนี้ เจริญในธรรม งอกงามในความสุข ทุกเมื่อทิวารাত্রีเทอญ

พระศากยวงศ์วิสุทธิ์

มกราคม ๒๕๖๐

บัดนี้
จักแสดงธรรม
เป็นเครื่องอบรม
ในการปฏิบัติ
อบรมจิต
ในเบื้องต้น

ก็ขอให้ทุกๆ ท่าน
ตั้งใจอบน้อม
นมัสการ
พระผู้มีพระภาค
อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า
พระองค์นั้น

ตั้งใจถึงพระองค์
พร้อมทั้งพระธรรม
และพระสงฆ์
เป็นสรณะ
ตั้งใจสำรวม
กาย วาจา ใจให้เป็นศีล
ทำสมาธิในการฟัง
เพื่อให้ได้ปัญญา
ในธรรม

แม้จะไม่ตรงเป็นคำๆ
แต่ก็มีความหมาย
ตรงกัน
ทุกคนมีความรู้
อยู่แก่ใจ
ว่าทุกคนเกิดมา
แล้วต้องตาย

บรี๊

ฮะ

ไม่มีสักคนเดียว
ที่จะหนี
ความตายพ้น
และทุกคน
มีความได้เปรียบ
อยู่ประการหนึ่ง
ที่ทุกคนรู้
ติดตัวติดใจอยู่

บรี๊ — ฮะ

ฟั

เหวอ !!

เซ็ป

โครม!

แต่แทบทุกคน
ก็มีความ
เสียเปรียบ
อยู่ประการหนึ่ง
ที่ไม่เห็นค่า
ไม่เห็นประโยชน์
ของความรู้
จึงไม่ได้ใส่ใจ
เท่าที่ควร

ปล่อยปละละเลย
รู้จึงเหมือนไม่รู้
สิ่งที่เป็นคน
เป็นประโยชน์
จึงเหมือน
เป็นสิ่งที่ไม่มีค่า

ชนเด็ก
ด้วยหรือ
เปล่า

เสียงอะไร
นะ
?

โหนฯ
มีใคร
ตายบ้าง
!!!!

ความรู้ว่า
ทุกคนเกิดมา
แล้วต้องตาย
เป็นสิ่งที่
เป็นคุณยิ่งใหญ่

!!

ปราชญ์ทาง
พระพุทธศาสนา
ทั้งหลายสอนให้
หัตตายก่อนถึงเวลา
ตายจริง

ท่านสอนให้
หัตตายไว้นาน
อย่างน้อยก็ควร
วันละครั้ง ครั้งละ
๕ นาที ๑๐ นาที
เป็นอย่างน้อย

การหัตตายนั้น
บางผู้บางคน
น่าจะเริ่มโดยหัตตาคิดถึง
สภาพเมื่อตนกำลัง
จะถูกประหารประหาร
ให้ถึงตาย

คิดให้ลึกซึ้ง
ถึงความกลัวตาย
ของตน
ในขณะนั้น

แล้วก็คิด
จนถึงเมื่อ
ถูกประหัต
ประหาร
ถึงตายจนได้

แม้จะกลัวแสนกลัว
แม้จะพยายาม
กระเสือกกระสน
ช่วยตนเอง
ให้รอดพ้นอย่างไร
ก็หารอดพ้นไม่

ต้องตาย
ด้วยความทรมาน
ทั้งกาย ทั้งใจ

การหัตถ์ตายด้วยเริ่มตั้งแต่ความกลัวตาย
อย่างทารุณโหดร้ายเช่นนี้
มีคุณเป็นพิเศษแก่จิตใจ
จะสามารถอบรมบ่มนิสัย
แม้ที่เหี้ยมโหดอำมหิต
ปราศจากเมตตากรุณา
ต่อชีวิตร่างกายผู้อื่น สัตว์อื่น
ให้เปลี่ยนแปลงได้

การพยายาม
หัดให้รู้สึกหวาดกลัว
การถูกประหัต
ประหาร
ผลาญชีวิตตนนั้น

ความคิดที่จะ
ประหัตประหารเขา
เพื่อผลได้ของตน
จะเกิดได้ยาก
หรือจะเกิดไม่ได้เลย

เมื่อทำไว้เสมอ
ก็จะเกิดผล
เป็นความเข้าใจ
ถึงความรู้สึก
ของผู้อื่นที่
จะต้องหวนกลับ
เช่นเดียวกัน

ความเมตตาปราณี
ชีวิตผู้อื่นสัตว์อื่น ก็จะได้
แม้จะไม่เคยเกิดมาก่อน
ซึ่งก็จะเป็นการเมตตาปราณี
ชีวิตตนเอง
พร้อมกันไปด้วยอย่างแนบเนียน

ผู้ประหัตประหารเขา
แม้จะได้สิ่งที่มุ่งได้ แต่ผลที่แท้จริง อันจะเกิดจากกรรม
คือการประหัตประหารที่ได้ประกอบกระทำลงไปนั้น
จะเป็นทุกขโทษแก่ผู้กระทำอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

เพลิง

เฮ้
รับ
!

ส่งมา
เลย

เรียบร้อย
ออกรถ
ได้

ไปโลด
!

บรีนน

เราเป็นพุทธศาสนิก
นับถือพระพุทธศาสนา
พึงมีปัญหา
เชื่อให้จริงจังถูกต้อง
ในเรื่องกรรม
และการให้ผลของกรรม
จักเป็นสิริมงคล
เป็นความสวัสดิ์แก่ตนเอง

ถ้าเป็นกรรมดี
ก็จักให้ผลดี
ถ้าเป็นกรรมชั่ว
ก็จักให้ผลชั่ว

ต้นเพลิง
มาจากก้นบูหรี
ของเจ้าของบ้าน
ทั้งยังสืบทราบ
เพิ่มเติมว่า
...

เจ้าของบ้าน
มีประวัติ
ลักขโมย
รวมทั้งเคย
ลักดับดับเพลิง
ในย่านโปซาย

ข่าวด่วน
ต้นชั่วโมง
ค่ะ

เมื่อหัวค่ำ
ที่ผ่านมา
ได้เกิดเหตุ
เพลิงไหม้
ในย่านชุมชน
...

ทำให้ขณะ
เกิดเหตุไม่มี
อุปกรณ์ดับเพลิง
ในละแวกนั้นเลย
และการจราจร
ยังติดขัดทำให้
รถดับเพลิง
เข้าไม่ถึงยาก...

เฮ้อ
...

เมื่อสักครู่
ได้มีรายงาน
พบผู้เสียชีวิต
ภายใน
อาคาร
...

ยุคนี้สมัยนี้
น่าจะง่ายพอสมควร
สำหรับจะนึกให้กลัว
การถูกประหัตประหารถึงชีวิต
เพราะเหตุการณ์ทำนองนี้
เกิดขึ้นแก่ใครต่อใครไม่เว้น
อาจจะเกิดแก่เราเอง
วินาทีใดวินาทีหนึ่งก็ได้

หัดคิดไว้ก่อน
จึงเป็นการเตรียมพร้อม
ที่ไม่ปราศจากเหตุผล
แต่เป็นความไม่ประมาท

ความตายเกิดขึ้นได้
แก่ทุกคน
ทุกแห่ง
ทุกเวลา

พุทธศาสนสุภาษิต
กล่าวว่า
เมื่อสัตว์จะตาย
ไม่มีผู้ป้องกัน

จะอยู่ในอากาศ
อยู่กลางสมุทร
เข้าไปสู่หลิบเขา
ก็จะไม่พ้น
จากมฤตยูได้

ประเทศคือ
ดินแดนที่มฤตยู
จะไม่รุกราน
ผู้อยู่ไม่มี
เราจะถูก
มฤตยูรุกราน
เมื่อไร ที่ไหน เราไม่รู้

เมื่อถึงเวลาจะต้องตาย
ไม่มีใครที่จะผิดเพี้ยนได้
ไม่มีใครที่จะช่วยได้
เพราะเมื่อสัตว์จะตาย
ไม่มีใครป้องกัน
และความผิดเพี้ยนกับมฤตยู
อันมีกองทัพใหญ่นั้นไม่ได้เลย

ทุกอย่างก้าวของทุกคน
ไม่ว่าจะเป็นใคร
อยู่แห่งหนตำบลใด
นำไปถึงมือมฤตยูได้
ผู้ร้ายก็เคยตกอยู่
ในมือมฤตยู

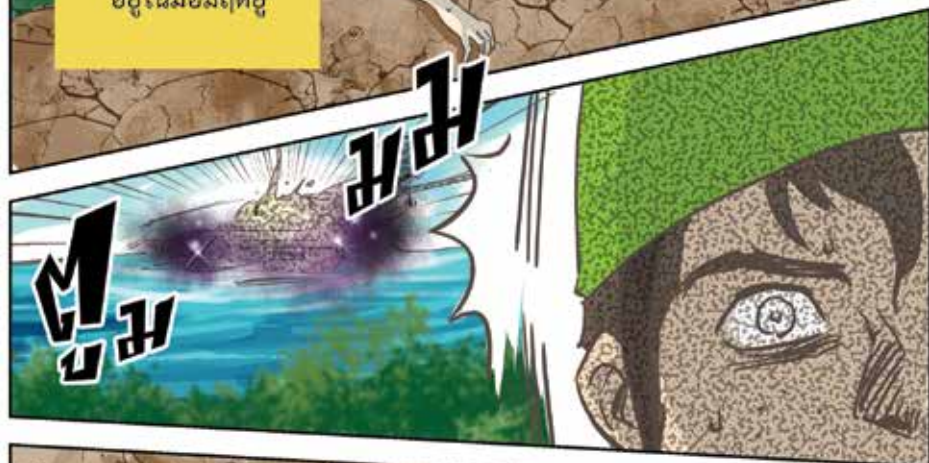
ผู้เห็นฟ้า
อยู่บนเครื่องบิน
ใหญ่โตมหึมา
ราวกับตึก
ก็เคยตกอยู่ในมือมฤตยู
โดยไม่คาดคิด

ผู้โดยสาร
เรือเดินสมุทรใหญ่
ก็เคยตกอยู่ในมือมฤตยู
พร้อมกันมากมาย
หลายร้อยชีวิต

นักไต่เขาผู้น่าทึ่ง
ก็เคยหายสาบสูญ
ในขณะที่กำลังไต่เขา
โดยตกเข้าไป
อยู่ในมือมฤตยู

ปราชญ์ทาง
พระพุทธศาสนา
คือผู้มีปัญญา
ท่านสอนให้เร่ง
อบรมมรณสติ

นึกถึงความตาย
หัดตาย
ก่อนตายจริง

จุดมุ่งหมายสำคัญ
ของการหัดตายก็คือ
เพื่อที่จะปล่อยใจ
จากสิ่งทั้งหลาย
ก่อนที่จะถูกความตาย
บังคับให้ปล่อย

กิเลส
เครื่องเศร้าหมอง

ตัณหา
ความดิ้นรนทะยานอยาก

อุปาทาน
ความยึดถือมั่นทั้งหลายทั้งปวง

หัดใจให้ปล่อยเสีย
พร้อมกับหัดตาย

สิ่งอันเป็นเหตุ
ให้โลก ให้โกรธ ให้หลง
ให้เกิดตมหา อุบาทวน
หัตละเสีย ปล่อยเสีย
พร้อมกับทัตตาย
ซึ่งจะมาถึงเราทุกคนเข้าจริง
ได้ทุกวินาที

อันความโลภ
ความโกรธ ความหลง
ค้นหา อุปาทานนั้น

บางครั้งบางคราวก็ทำให้
ผู้ยังมีชีวิตอยู่ทั้งหลาย
ได้รับวิัตถุดตอบสนอง
สมปรารถนา

เช่น ผู้มีความโลภ
อยากได้ข้าวของทรัพย์สิน
เงินทองของผู้อื่น
บางครั้งบางคราวก็อาจ
ขอเขา โกงเขา ลักขโมยเขา
ได้สิ่งที่โลภอยากได้
มาเป็นสมบัติของตน
สมปรารถนา

หรือผู้มีความโกรธ อยากว่าร้ายเขา อยากทำร้ายร่างกายเขา
บางครั้งบางคราว ก็อาจทำได้สำเร็จสมใจ

แต่ถ้าตกอยู่ในมีอมฤตยุแล้ว เป็นคนตายแล้ว
แม้จะยังมีความโลภ ความโกรธ ความหลง ค้นหา อุปาทาน
เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับจิตใจ
จะไม่สามารถใช้กิเลสกองใดกองหนึ่ง
ให้เกิดผลสนอง ความปรารถนาต้องการได้เลย

๗
แตร้ง

ผู้มีความโลภที่ตายแล้ว
ไม่อาจขอเขา
ลักขโมยเขาได้

หรือผู้มีความโกรธที่ตายแล้ว
ก็ไม่อาจว่าร้ายเขา
ทำร้ายเขาได้

กล่าวได้ว่า
แม้ใจของผู้ที่ตายจะยังมี
ความโลภ ความโกรธ ความหลง
ค้นหา อุปาทาน
อยู่มากมายเพียงไร

ก็จะไม่สามารถก่อให้เกิด
ผลดีอันเป็นคุณแก่ตน
หรือแก่ผู้ใดได้เลย
มีแต่ผลร้าย
เป็นโทษสถานเดียวจริง

ฟ้ง

เวอร์แล้ว!
เรียก
รบก...
ไม่สิ!
เรียกตำรวจ
เร็วเข้า

เหวอ!
เจ้านาย
ตายแล้ว
!!

หึหึ
แค่นี้
ก็คุ้ม
แล้ว

ตายไป
ซะได้
ก็ดี
...

กิเลสเป็นคุณแก่ผู้ตายไม่ได้
แต่เป็นโทษแก่ผู้ตายได้

เมื่อลมหายใจออกจากร่างกาย
ไม่กลับเข้าอีกแล้ว

สิ่งที่เป็นนาม แลไม่เห็นด้วยสายตา
เช่นเดียวกับลมหายใจคือจิต
ก็จะออกจากร่างนั้นด้วย

จิตจะออกจากร่าง
โดยคงสภาพเดิม

คือพร้อมด้วยกิเลส
เครื่องเศร้าหมองทั้งปวง
ที่มีขณะจิตยังอยู่ในร่าง
คือยังเป็นจิตของคนเป็น
คนยังไม่ตาย

พระพุทธองค์
ทรงกล่าวไว้ว่า
ผู้ละโลกนี้
ไปในขณะที่จิต
ที่เศร้าหมอง
ทุกติเป็นอันหวังได้

กิเลสทั้งปวง เป็นเครื่องเศร้าหมองของจิต
จิตที่มีกิเลส เป็นจิตที่เศร้าหมอง

กิเลสมาก
จิตก็เศร้าหมองมาก
กิเลสน้อย
จิตก็เศร้าหมองน้อย

โอย

๗
ฮา

จิตที่มีกิเลสเศร้าหมอง
เมื่อละร่างไปสู่ภพภูมิใด
ก็จะคงกิเลสนั้นอยู่
คงความเศร้าหมองนั้นอยู่

ภพภูมิที่ไปจึงเป็นทุกข์
คติที่ชั่ว คติที่ไม่ดี
มากน้อยหนักเบา
ตามกิเลสความเศร้าหมอง
ของจิต

คำว่าจิตเศร้าหมอง
มิได้หมายถึงจิตที่ทึบหนู่
อยู่ด้วยความเศร้าโศก
เสียใจเท่านั้น

โอย

อะ

๗
ฮ่า

อ้าก !!

จิตเศร้าหมอง หมายถึง
จิตที่ไม่บริสุทธิ์ผ่องแผ้ว
คือเศร้าหมองอยู่ด้วยกิเลส

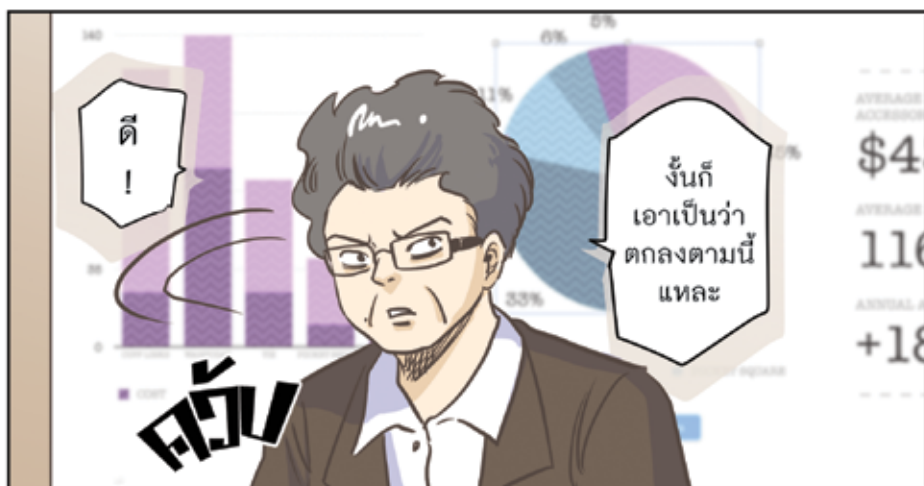
จิตมีกิเลสมาก
ก็เศร้าหมองมาก

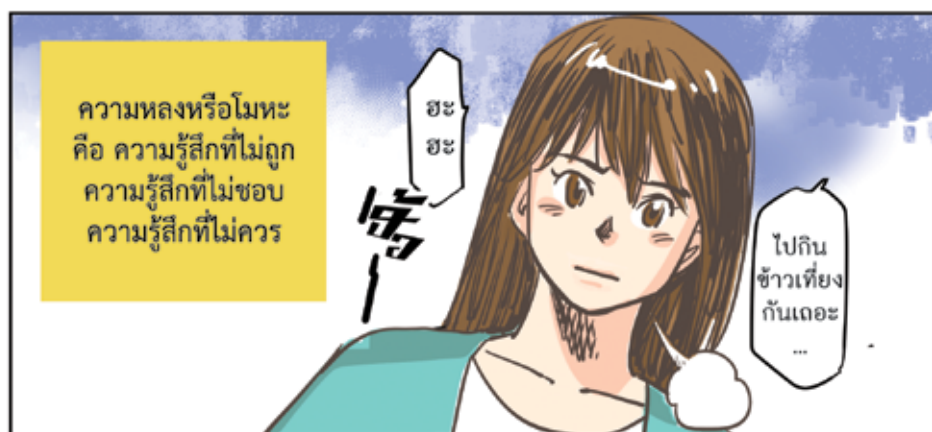
จิตมีกิเลสน้อย
ก็เศร้าหมองน้อย

อันกิเลสกองหลง
หรือโมหะนั้น
เป็นกองใหญ่กองสำคัญ
เป็นเหตุแห่ง
ราคะหรือโลภะ
และโทสะ

คนมีโมหะ คือ คนหลง
ผู้มีความรู้สึก ไม่ถูก ไม่ชอบ
ไม่ควรทั้งหลายคือ
คนมีโมหะ คือคนหลง
เช่น หลงตน หลงคน
หลงอำนาจ เป็นต้น
คนหลงตนเป็นคนมีโมหะ
มีความรู้สึกที่ไม่ถูก ไม่ควร
ไม่ชอบในตนเอง

คนหลงตน
จะมีความรู้สึกว่า
ตนเป็นผู้มีความดี
ความสามารถ
ความวิเศษ
เหนือใครทั้งหลาย
เกินความจริง

ทั้งที่ฉัน
พยายามทำ
เพื่อบริษัท
ขนาดนี้แท้ๆ
แต่กลับไม่มี
ใครเข้าใจ

โง่
เงา

ทำงาน
ด้วย
แรงงาน

พึ่งพา
ใครไม่ได้
เลย

ที่ฉลาด
ก็นิสัย
ไม่ดี

บ้า
จริงๆ

จบมา
จากไหน
กัน

เป็นความรู้สึกในตน
ที่ไม่ถูก ไม่ควร ไม่ชอบ
เมื่อมีความรู้สึกอันเป็น
ไม่หะความหลง
ระคะหรือโลกะ และไม่หะ
ก็จะเกิดตามมา
ได้โดยไม่ยาก

ไร้ใจใคร
ไม่ได้

เมื่อหลงตนว่าดีวิเศษเหนือคนทั้งหลาย
ความโลภ ให้ได้มาซึ่งสิ่งอันสมควรแก่ความดีความวิเศษของตน
ย่อมเกิดขึ้นเป็นธรรมดา

ความโกรธ ด้วยไม่ต้องการให้ความดีความวิเศษนั้นถูกเปรียบ
หรือถูกลบล้างย่อมเกิดขึ้นเป็นธรรมดา

ผู้หลงคน เป็นผู้มีโมหะ
มีความรู้สึกที่ไม่ชอบ ไม่ถูก ไม่ควร
ในคนทั้งหลาย ผู้หลงคน จะมีความรู้สึกที่
คนนั้นคนนี้ ที่ตนหลงมีความสำคัญ
มีความดีพิเศษเหนือคนอื่น
เกิดความมุงหวัง เกี่ยวกับความสำคัญ
ความดีความพิเศษของคนนั้นคนนี้

ความมุงหวังนั้น เป็นโลกะ
และเมื่อมีความหวังก็ย่อมมีได้
ทั้งความสมหวังและความผิดหวัง
เป็นธรรมดา ความผิดหวังนั้น
เป็นเหตุแห่งโทสะ

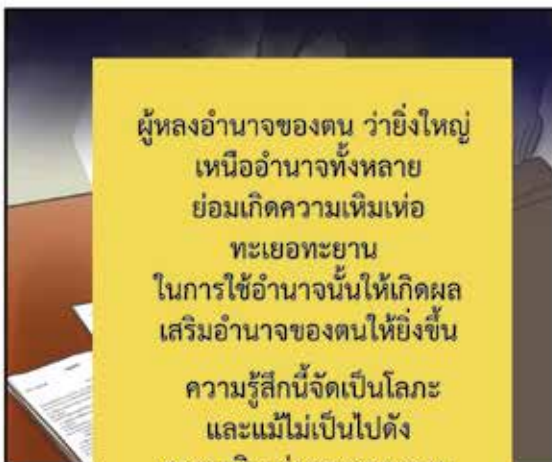

ผู้หลงอำนาจ เป็นผู้มีโมหะ
มีความรู้สึกที่ไม่ถูก ไม่ชอบ
ไม่ควรในอำนาจที่ตนมี

ผู้หลงอำนาจ
จะมีความรู้สึกที่
อำนาจที่ตนมีอยู่นั้นยิ่งใหญ่
เหนืออำนาจทั้งหลายเกินความจริง
เป็นความรู้สึกที่ไม่ถูก
ไม่ชอบ ไม่ควร

พวกโง่...
ฉันหวังดี
อยากให้
ทุกคนรอด
แท้ๆ

ผู้หลงอำนาจของตน ว่ายิ่งใหญ่
เหนืออำนาจทั้งหลาย
ย่อมเกิดความเหิมเห่อ
ทะเยอทะยาน
ในการใช้อำนาจนั้นให้เกิดผล
เสริมอำนาจของตนให้ยิ่งขึ้น
ความรู้สึกนี้จัดเป็นโลภะ
และแม้ไม่เป็นไปดัง
ความเหิมเห่อทะเยอทะยาน
ความผิดหวังนั้นก็จะเป็นเหตุ
แห่งโทสะ

ผู้ที่มีโมหะมาก
คือผู้มีความหลงมาก
มีความรู้สึกที่ไม่ถูก ไม่ชอบ
ไม่ควรในตน ในคน
ในอำนาจมาก
ย่อมปฏิบัติผิดได้มาก
ก่อทุกข์โทษภัยให้เกิดได้มาก
ทั้งแก่ตนเองและแก่ผู้อื่น
ทั้งแก่ส่วนน้อยและแก่ส่วนใหญ่
รวมถึงแก่ประเทศชาติ
ศาสนา พระมหากษัตริย์

บุคคลผู้มีโมหะมาก หลงตนมาก
จัดเป็นพวกมิกิเลสมาก
จิตเศร้าหมองมาก
จะเป็นผู้ขาดความอ่อนน้อม
แม้แต่ผู้ควรอย่างยิ่ง
ที่จะได้รับความอ่อนน้อม

บุคคลเหล่านี้เมื่อละโลกนี้ไป
ขณะที่ยังไม่ได้ละกิเลส
คือ โมหะให้น้อย
จิตย่อมเศร้าหมอง ย่อมไปสู่ทุกติ

ทุกติของผู้หลงตน
จนไม่มีความอ่อนน้อม
ต่อผู้ควรได้รับความอ่อนน้อมอย่างยิ่ง
คือจะเกิดในตระกูลต่ำ

ตรงกันข้ามกับผู้รู้จักอ่อนน้อม
ต่อผู้ควรได้รับความอ่อนน้อม
ที่จะไปสู่สุคติ
คือ จะเกิดในตระกูลสูง
เป็นเรื่องราวกรรมและ
การให้ผลของกรรมที่เที่ยงแท้

ผู้ใดทำกรรมใดไว้
จักได้รับผลของกรรมนั้น

ทำดีจักได้ดี ทำชั่วจักได้ชั่ว
ทำเช่นใดจักได้เช่นนั้น

การไม่อ่อนน้อม
ต่อผู้ควรได้รับความอ่อนน้อม
เป็นกรรมไม่ดี

การเกิดในตระกูลต่ำ
เป็นผลของกรรมไม่ดี
เป็นผลที่ตรงตามเหตุแท้จริง

ผู้ที่เกิดในตระกูลต่ำ
ปรกติย่อมไม่ได้รับ
ความอ่อนน้อมจากคนทั้งหลาย

ส่วนผู้ที่เกิดในตระกูลสูง
ปรกติย่อมได้รับความอ่อนน้อม

ที่ปรกติผู้ที่เกิดใน
ตระกูลสูงย่อมได้รับ
นั้นเป็นผลที่เกิดจากเหตุ
อันเป็นกรรมดี
คือ ความอ่อนน้อม

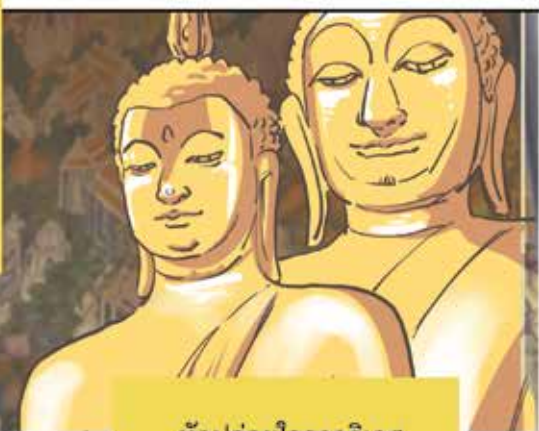
๗
เม้ง

๗
เม้ง

ผู้มีปัญญาควรปฏิบัติ
ตามคำแนะนำของปราชญ์
ทางพระพุทธศาสนา

หัตถาย
ก่อนที่จะตายจริง

หัตถปล่อยใจจากกิเลส
เครื่องเศร้าหมอง
พร้อมกับการหัตถาย

ก่อนที่จะถูกความตาย
มาบังคับให้เป็นไป

การหัตตาย

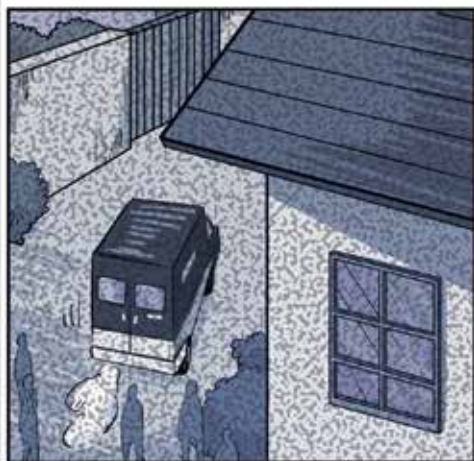
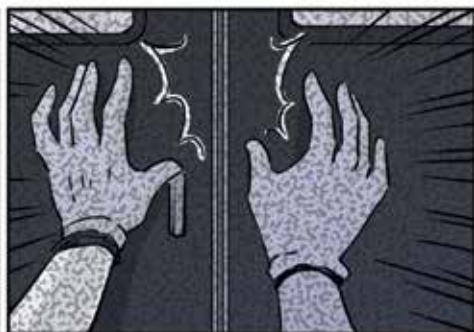
ที่ปราชญ์ใน
พระพุทธศาสนา
ท่านแนะนำ

คือ การหัตอบรมความคิด
สมมติว่าตนเองในขณะนั้น
ปราศจากชีวิตแล้ว ตายแล้ว
เช่นเดียวกับ
ผู้ที่ตายแล้วจริงทั้งหลาย
คิดให้เห็นชัดว่า
เมื่อตายแล้ว
ตนจะมีสภาพอย่างไร
ร่างที่เคยเคลื่อนไหวได้
ก็จะทอดนิ่ง

อย่าว่าแต่เพียง
จะลุกขึ้นไปเก็บรวบรวม
เงินทอง ข้าวของ
ที่อดสำหรับสะสมไว้
เพื่อนำไปด้วยเลย
แม้จะเขยิบให้พันแดด พันมด
สักนิ้ว สักคืบ ก็ทำไม่ได้

เมื่อมีผู้มายก
นำไปยังที่ซึ่งเขากำหนดกัน
ว่าเหมาะ ว่าควร
ก็ไม่อาจขัดขืน ได้แย้งได้
แม้บ้านอันเป็นที่รัก ที่หวงแหน
เขาก็จะไม่ให้อยู่ จะยกไปวัด
เคยนอนบนฟูก บนเตียง
ในห้องกว้าง
ประตูหน้าต่างเปิดโปร่ง
เขาก็จะจับลงไป
ในโลงศพที่แคบทึบ

ไม่มีประตู ไม่มีหน้าต่าง
ตีตะปูปิดสนิทแน่น
ไม่ให้มีแม้แต่ช่องลม
และอากาศ
จะร้องก็ไม่ดัง
จะประท้วงหรืออ้อนวอน
ก็ไม่สำเร็จ
ไม่มีใครสนใจ

สามี ภรรยา
มารดา บิดา บุตร ธิดา
ญาติสนิท มิตรทั้งหลาย
ที่เคยรักใคร่ห่วงใย
กันนักหนา
ก็ไม่มีใครมาอยู่ด้วย
แม้สักคน

อย่าว่าแต่จะเข้าไปนั่ง
ไปนอนในโรงศพด้วยเลย
แม้แต่จะนั่งเฝ้า นอนเฝ้า
อยู่ข้างโลงทั้งวัน ทั้งคืน
ก็ยังไม่มีการยอม

บ้านเรือนใครก็จะพากันกลับคืนหมด
ทั้งไว้แต่ลำพังในวัดที่อ้างว้าง
มีศาลาตั้งศพ มีเมรุเผาศพ มีเชิงตะกอน
มีศพที่เผาเป็นเถาถ่านไปแล้วบ้าง
ยังไม่ได้เผาบ้าง มากมายหลายศพ

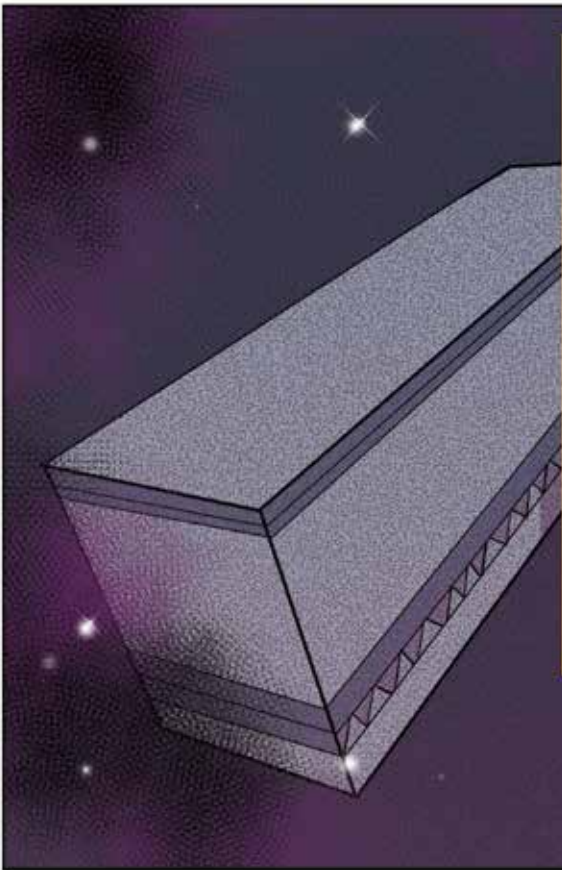
ที่นี่เมื่อยังไม่ตาย
เราเคยกลัวเคยรังเกียจ

แต่เมื่อตาย
เราก็นั่งไม่พิน

เรามีอะไรหรือในขณะนั้น
เราไม่มีอะไรเลย
มือเปล่า กลิ้งเกลสา
ไปทั้งเนื้อทั้งตัว

A comic panel showing two women in a room. One woman with long dark hair is wearing a striped shirt and looking towards the other woman. The second woman, also with long dark hair, is wearing a dark top and has her hands clasped together, looking back at the first woman. In the background, there is a door and some furniture.

เงินสักบาท
ทองสักเท่าหนวดกุ้งก็ไม่มีติด
มีแต่ตัวแท้ๆ
เขาไม่ได้แต่งเครื่องเพชร
เครื่องทอง ของมีค่า
หรือมอกระบะเป้า
ใส่เงินใส่ทองให้เลย

A large, rectangular object with multiple layers, resembling a cake or a stack of books, is shown against a dark, starry background. The object has a textured surface and a decorative border along the bottom edge.

อย่างดีก็มีแค่เสื้อผ้า
ที่เขาเลือกสวมใส่
แต่งศพให้ไปเท่านั้น
ซึ่งไม่กี่วัน
ก็จะชุ่มเลือด ชุ่มน้ำเหลือง
ที่ไหลจากตัว

มีใครเล่า
จะมาเปลี่ยนชุดใหม่ให้
ทั้งๆ ที่สะสมไว้มากมาย
หลายสิบชุด
ล้วนเป็นที่ชอบอกชอบใจ
ว่าสวย ว่างาม

โอกาสที่จะได้ใช้เงิน
ใช้เสื้อผ้าอาภรณ์
เครื่องเพชรเครื่องทอง
เหล่านั้นสิ้นสุดลงแล้ว
พร้อมกับลมหายใจ
พร้อมทั้งชีวิตที่สั้นสุด
นั่นเอง

ไม่คุ้มกันเลย
กับความเหนื่อยยาก
แสวงหามาสะสม
โดยไม่ถูก ไม่ชอบ
ด้วยประการทั้งปวง
ที่เป็นบาป เป็นอกุศล
เป็นการเบียดเบียน
ก่อทุกข์ ก่อภัยให้ผู้อื่น

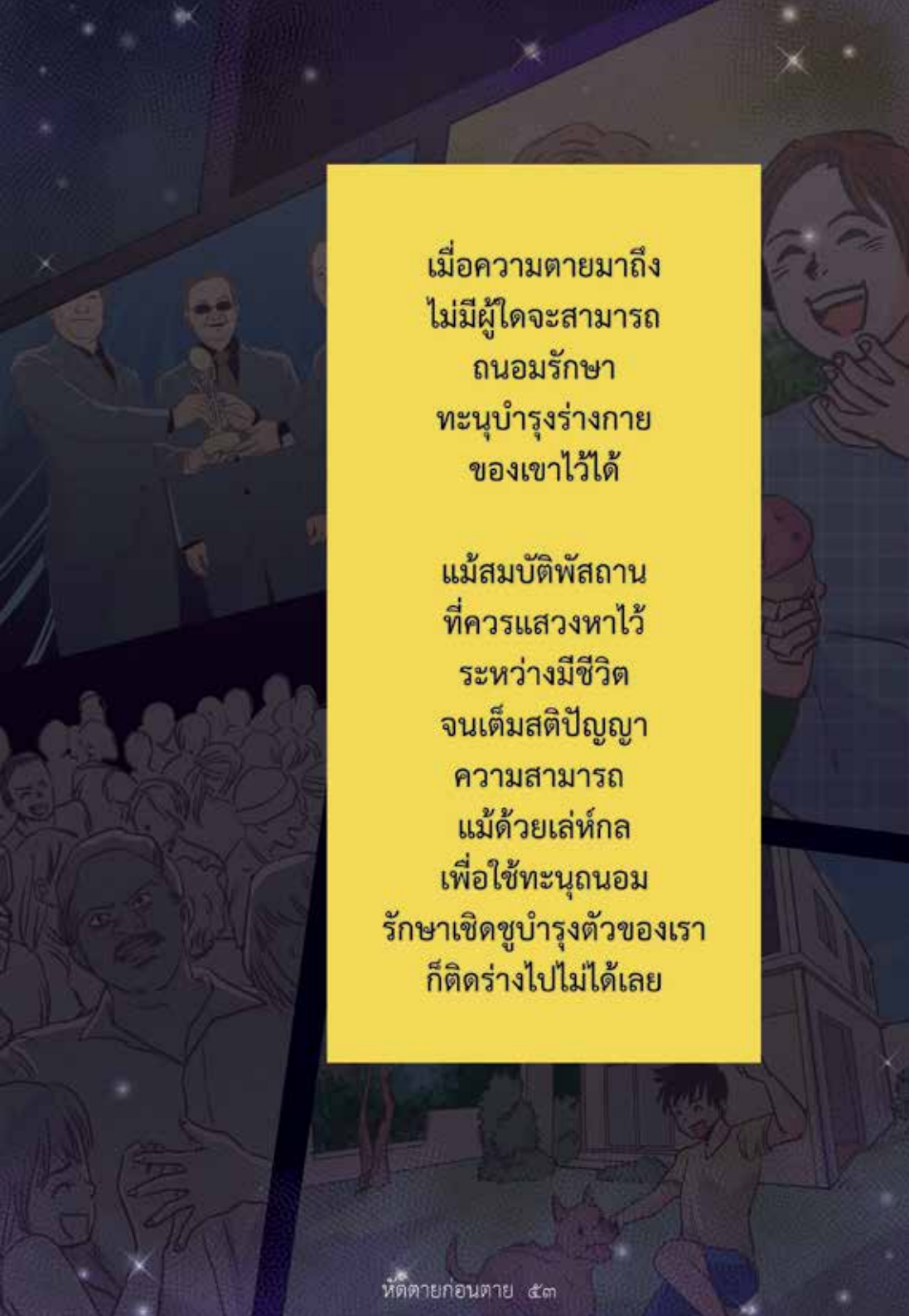
หัดให้เห็นร่างกายของตน
ที่ตายแล้ว ขึ้นอืดอยู่ในโลง
เริ่มปริ เริ่มแตก
มีน้ำเลือด น้ำหนอง
ไหลออกทุกซุมซน
เส้นผมเปื่อยแฉะ
ด้วยเลือดด้วยหนอง
ลิ้นที่เคยอยู่ในปากเรียบร่อย
ก็หลุดออกมาจุก
นัยน์ตาถลนเหลือกลาน

รูปร่างหน้าตาของตนเอง
ขณะนั้น
อย่าว่าแต่จะให้ใครอื่น
จำได้เลย
แม้ตนเองก็จำไม่ได้
อย่าว่าแต่จะให้ใครอื่น
ไม่รังเกียจสะดุ้งกลัวเลย
แม้แต่ตัวเอง
ก็ยังยากจะห้าม
ความรู้สึกนั้น

ผิวพรรณที่อุตสาหะ
พยายามถนอมรักษา
ให้งดงามเจริญตา เจริญใจ
ใส่หูกยาเครื่องอบ
เครื่องลูบไล้เครื่องประพิน
อันมีกลิ่น มีคุณค่า
ราคาแพงทั้งหลาย
มีลักษณะตรงข้าม
กับความปรารถนาอย่างสิ้นเชิง
เมื่อความตายมาถึง

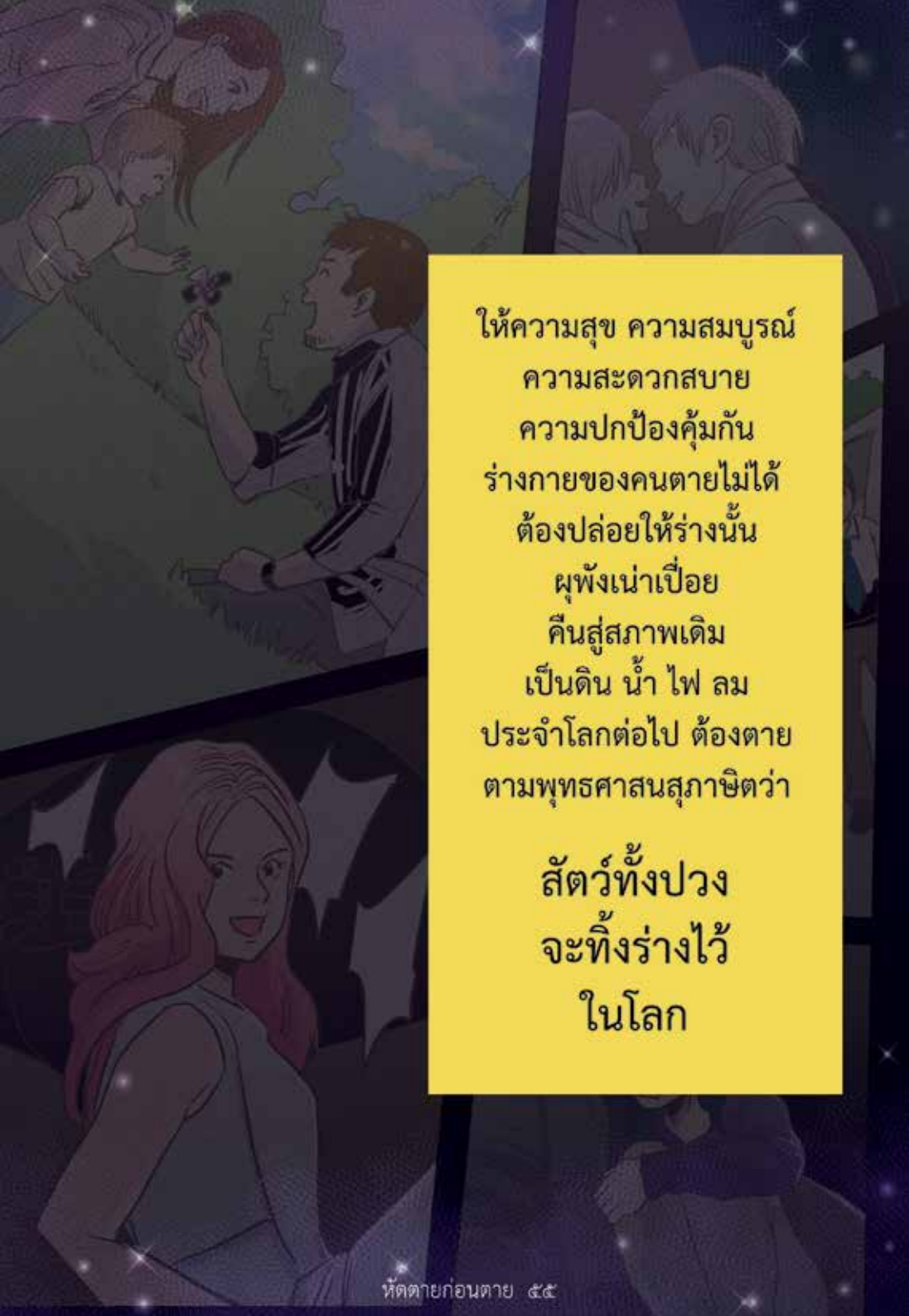
เมื่อความตายมาถึง
ไม่มีใครใดจะสามารถ
ถนอมรักษา
ทะนุบำรุงร่างกาย
ของเขาไว้ได้

แม้สมบัติพัสถาน
ที่ควรแสวงหาไว้
ระหว่างมีชีวิต
จนเต็มสติปัญญา
ความสามารถ
แม้ด้วยเล่ห์กล
เพื่อใช้ทะนุถนอม
รักษาเชิดชูบำรุงตัวของเรา
ก็ติดร่างไปไม่ได้เลย

เป็นจริง
ดังพุทธศาสนสุภาษิตว่า

ทรัพย์สักนิต
ก็ติดตามคนตาย
ไปไม่ได้

ให้ความสุข ความสมบูรณ์
ความสะดวกสบาย
ความปกป้องคุ้มกัน
ร่างกายของคนตายไม่ได้
ต้องปล่อยให้ร่างนั้น
ผูกพันเน่าเปื่อย
คืนสู่สภาพเดิม
เป็นดิน น้ำ ไฟ ลม
ประจำโลกต่อไป ต้องตาย
ตามพุทธศาสนสุภาษิตว่า

สัตว์ทั้งปวง
จะทิ้งร่างไว้
ในโลก

เรื่องนั้นนะ
ไม่มีใคร
รู้จริงหรอก

โอ้พวกที่
อ้างว่าระลึกได้
จิตสัมผัสได้
ไม้หรือเปล่า
ก็ไม่รู้

ข้าไม่รู้หรอก
ว่าเคยทำอะไร
มาบ้าง
ในชาติก่อน

แต่ชาตินี้ขอ
ใช้ชีวิตเต็มที่
ในแบบของข้า
แล้วกัน
!!

หาความสุข
ใส่ตัวให้เต็มที่
จบแล้วก็จบกัน
ชาติหน้า
ต่อให้มีจริง
ก็ไม่รับรู้อะไร
แล้ว

.....

เอ้าหมด
ตัวนี้แล้ว
ไปร้านเกม
ต่อดีกว่า

เฮ้ย!!
เลิกคุย
เรื่องนี้
เหอะวะ

จริง
หรือเปล่า
นะ...

ผู้มีความเข้าใจว่า
ตายแล้วจะไปเกิดเป็นอะไร
สุขทุกข์อย่างไร
เราไม่รับรู้ด้วยแล้ว
จึงไม่มีความหมาย
นี่เป็นความเข้าใจผิด
อย่างยิ่ง

เป็นโมหะที่สำคัญ
ก็ที่เราเกิดเป็นนั่นเป็นนี่กัน
ในชาตินี้

ทำไมเราจึงรู้สึกสุขทุกข์
ทั้งๆ ที่เราไม่รู้ว่า
เกี่ยวข้องกับชาติก่อน
อย่างไร

พุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่เชื่อว่า

มีชาติในอดีตและ
ชาติในอนาคต

เชื่อว่าก่อนที่จะมาเกิด
ในชาตินี้ ได้เคยเกิด
ในชาติอื่นมาแล้ว
และก็ต้องเกิดในชาติหน้า
ต่อไปอีก

ไม่รู้ก็ชาติต่อกี่ชาติ

ถ้ายังทำกิเลส
ให้ล้นไปไม่ได้
อย่าพลอยเป็นไป
กับคนเป็นอันมาก
ที่มีโมหะหลง
เข้าใจผิดอย่างยิ่ง

ว่าจบสิ้นความเป็นคน
ในชาตินี้แล้ว
ก็ไม่ใช่เรื่องรู้อาว
เกี่ยวกับชาติต่อไป

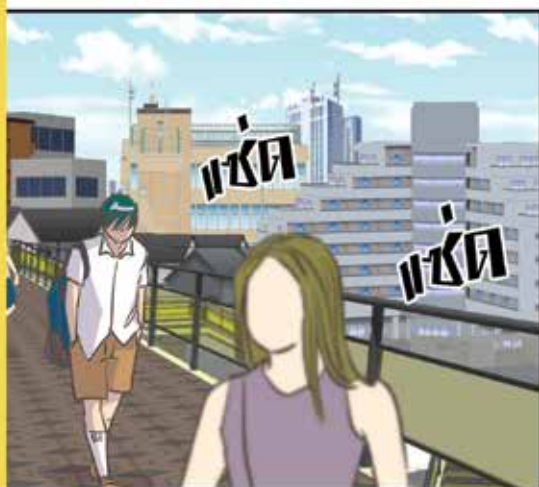

เพราะฉะนั้น
ความสำคัญจึงอยู่ที่
ควรแสวงหาความสุข
ความสมบูรณ์
ให้ตนเอง
และให้เต็มที่ในชาตินี้

ผู้ใดมีโมหะหลงผิดเช่นนี้
จะสามารถทำความผิดร้าย
ได้ทุกอย่าง
เพื่อประโยชน์ตน
ทรยศ คดโกง
เบียดเบียน ทำร้าย
แม้กระทั่งถึงชีวิตเขาก็ทำได้

เป็นการสร้างกรรม
ที่จะให้ผลแก่ตนเอง
แน่นอน

เฮ้ย!
นั่นไอ้นัท
นี่หว่า

อยู่
คนเดียว
ด้วย
!

จัดการ
มันเลย
!!

คนจะต้องเสวยผล
เสวยทุกขเวทนา
ทั้งในโลกนี้
และเมื่อละโลกนี้ไปแล้ว
ตามกรรมของตน

นี่แน่ะ
เอ็งเปรี้ยวนัก
ใช้มัย !!

เฮ้ย !

ต้องตาม
พุทธภาษิตว่า

กรรมของตนเอง
ย่อมนำไปสู่ทุกข

พวกเด็ก
ตรงนั้นนะ
หยุดนะ !!

ซี!
ตำรวจ
มา

แต่ก...

ไปก่อน
เถอะ
เดี๋ยวโดน
จับ

เฮอ!
นี่เธอ
เป็นใจ
บ้าง?

เฮ้ย!
อย่าหนี
นะ

ปราชญ์กล่าวว่า
ชีวิตนี้น้อยนัก ก็คือชีวิตในชาตินี้เล็กน้อย
ชีวิตในชาติข้างหน้ายาวนานไปไม่อาจประมาณได้
เปรียบชีวิตข้างหน้ากับชีวิตนี้แล้วชีวิตนี้จึงน้อยนัก
ชีวิตในภพข้างหน้า จะสิ้นสุดเมื่อไรขึ้นอยู่กับ
ความหมกจืดจากกิเลสอย่างสิ้นเชิงเท่านั้น

ไอ้นัท
ไม่ต้องห่วงนะ
พวกข้า
จะล้างแค้น
ให้เองเอง

ทำไม่ต้อง
โดนไอ้พวก
ปลายแถวมา
กระหึบตาย
แบบนี้ด้วย

ข้ารู้ตัว
คนทำแล้ว
เดียวจะส่งรูป
กระจายไป
ให้ทุกคนจำ
หน้ามันไว้

เออ!
เจอหน้า
มันที่ไหน
ก็จัดการคืน
แก้แค้นให้
เพื่อนพวก
เรา

แม้รักตนจริง
ก็ควรรักให้ตลอด
ไปถึงชีวิตหน้า
ข้างหน้าด้วย
ไม่ใช่จะคิดเพียงสั้นๆ
รักแต่ชีวิตนี้เท่านั้น

หาความสมบูรณ์
พูนสุขในชีวิตนี้
ภายในขอบเขตที่ชอบ
ที่ถูกทำนองคลองธรรมเกิด
ผลแห่งกรรมทั้งในชาตินี้
และชาติหน้าต่อๆ ไป
ก็ต้องเสวยแน่

ชีวิตใคร ใครก็รัก
ชีวิตเรา เราก็รัก
ชีวิตเขา เขาก็รัก

ความตาย เราก็ก้าว
ความตาย เขาก็ก้าว
ของของใคร ใครก็หวง
ของของเรา เราหวง
ของของเขา เขาก็หวง

จะลัก จะโกง จะฆ่า
จะทำร้ายใครสักคน
ขอให้มันกลับกันเสีย
ให้เห็นเขาเป็นเรา
เราเป็นเขา
คือเขาเป็นผู้ที่จะลัก
จะโกง และจะฆ่า
จะทำร้ายเรา เราเป็นเขา
ผู้ที่จะถูกลัก ถูกโกง
ถูกฆ่า ถูกทำร้าย

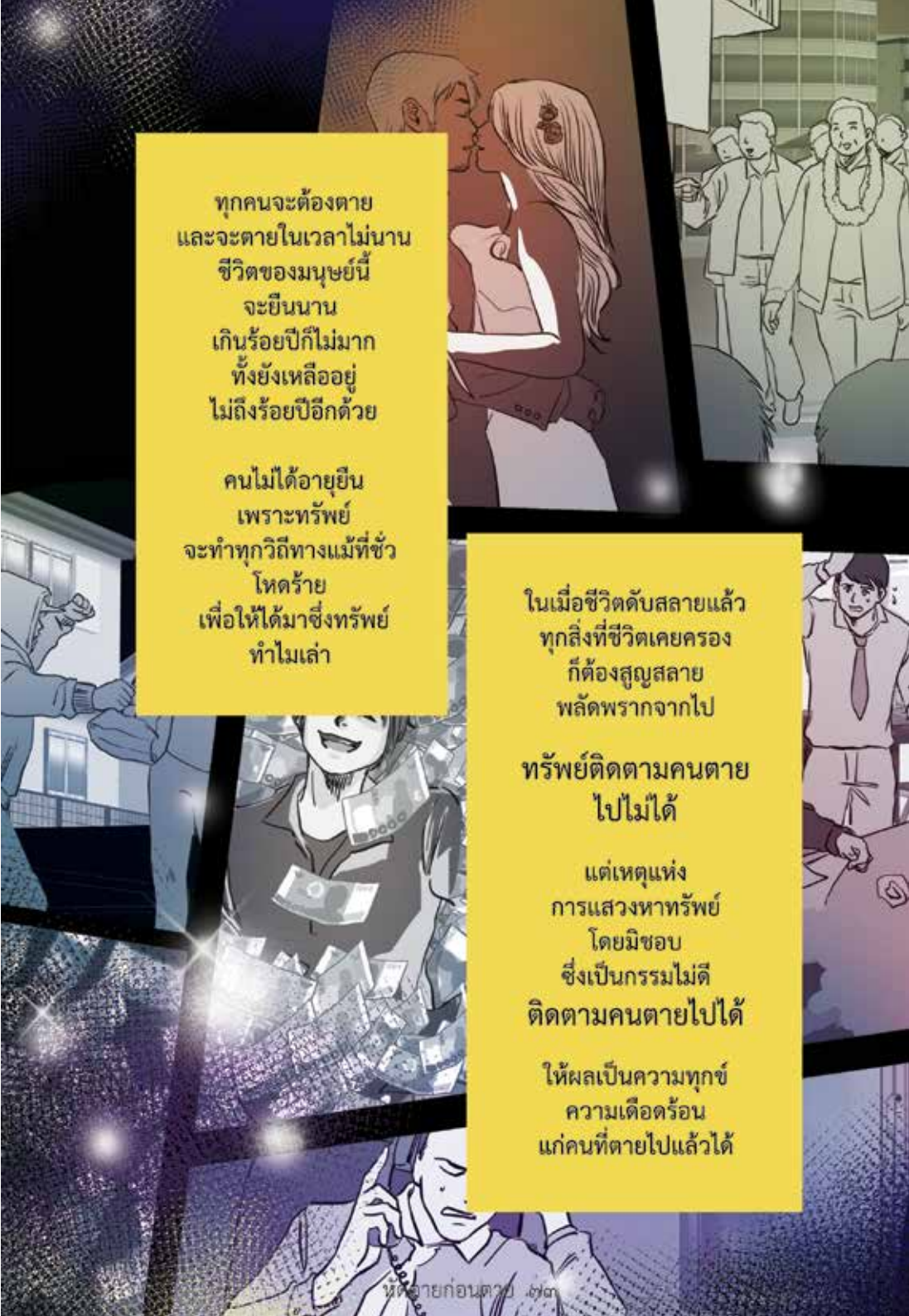

ลองนึกเช่นนี้ ให้เห็นชัดเจน แล้วดูความรู้สึกของเรา
จะเห็นว่าที่เต็มไปด้วยโมหะนั้น จะเปลี่ยนเป็นเมตตากฎนา

ข่าวครุพยายาม
ป้องกันสมบัติของตน
จนเสียชีวิตนั้น
น่าสลดสังเวชยิ่งนัก
แม้ข่าวของครู
ที่กำลังจะสิ้นชีวิตแล้ว
แต่ก็ยังพยายาม
กระเสือกกระสน
รักษาสมบัติมีค่าของตน
ที่ติดตัวอยู่นำส่งสารที่สุด

พบข่าวเหล่านี้เมื่อไร
ขอให้นึกถึงใจ
ของคนเหล่านั้น
อย่าคิดทำร้าย
อย่าคิดเบียดเบียน
กันเลย

ทุกคนจะต้องตาย
และจะตายในเวลาไม่นาน
ชีวิตของมนุษย์นี้
จะยืนาน
เกินร้อยปีก็ไม่มาก
ทั้งยังเหลืออยู่
ไม่ถึงร้อยปีอีกด้วย

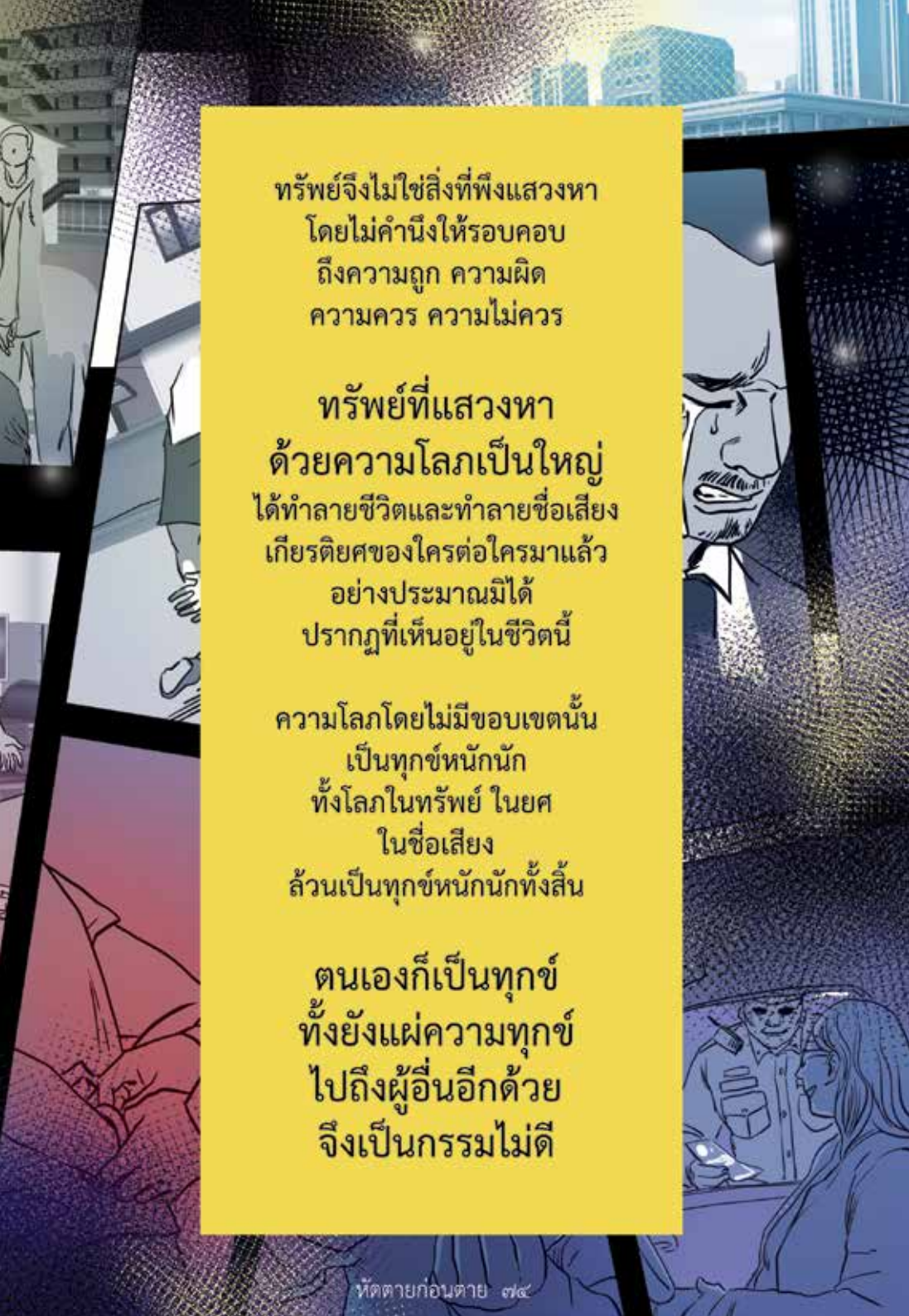
คนไม่ได้อายุยืน
เพราะทรัพย์
จะทำทุกวิถีทางแม้ที่ชั่ว
โหดร้าย
เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์
ทำไมเล่า

ในเมื่อชีวิตดับสลายแล้ว
ทุกสิ่งในชีวิตเคยครอง
ก็ต้องสูญสลาย
พลัดพรากจากไป

ทรัพย์ติดตามคนตาย
ไปไม่ได้

แต่เหตุแห่ง
การแสวงหาทรัพย์
โดยมิชอบ
ซึ่งเป็นกรรมไม่ดี
ติดตามคนตายไปได้

ให้ผลเป็นความทุกข์
ความเดือดร้อน
แก่คนที่ตายไปแล้วได้

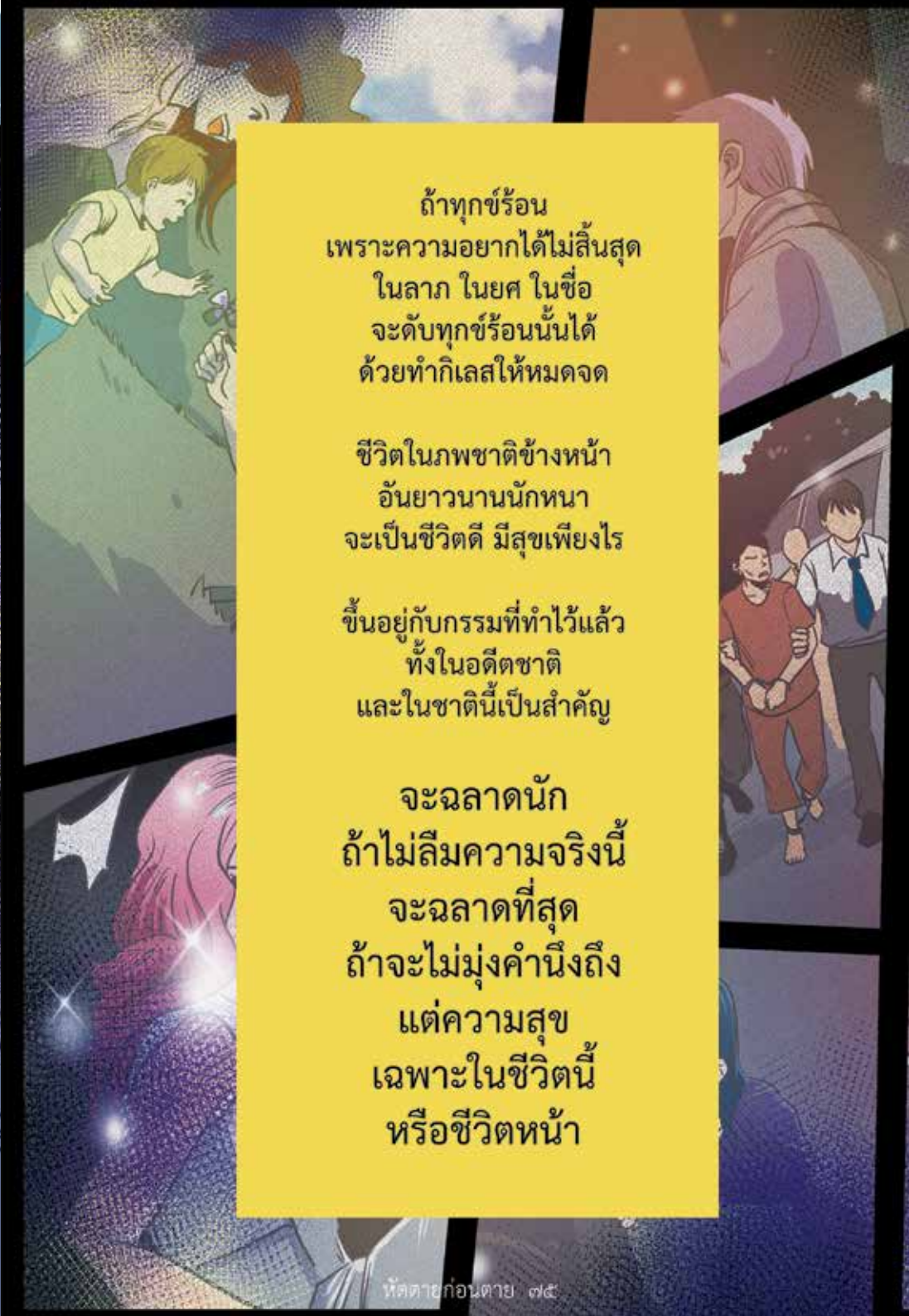

ทรัพย์จึงไม่ใช่สิ่งที่พึงแสวงหา
โดยไม่คำนึงให้รอบคอบ
ถึงความถูก ความผิด
ความควร ความไม่ควร

ทรัพย์ที่แสวงหา
ด้วยความโลภเป็นใหญ่
ได้ทำลายชีวิตและทำลายชื่อเสียง
เกียรติยศของใครต่อใครมาแล้ว
อย่างประมาณมิได้
ปรากฏให้เห็นอยู่ในชีวิตนี้

ความโลภโดยไม่มีขอบเขตนั้น
เป็นทุกข์หนักนัก
ทั้งโลกในทรัพย์ ในยศ
ในชื่อเสียง
ล้วนเป็นทุกข์หนักนักทั้งสิ้น

ตนเองก็เป็นทุกข์
ทั้งยังแผ่ความทุกข์
ไปถึงผู้อื่นอีกด้วย
จึงเป็นกรรมไม่ดี

ถ้าทุกข์ร้อน
เพราะความอยากได้ไม่สิ้นสุด
ในลาภ ในยศ ในชื่อ
จะดับทุกข์ร้อนนั้นได้
ด้วยทำกิเลสให้หมดจด

ชีวิตในภพชาติข้างหน้า
อันยาวนานนักหนา
จะเป็นชีวิตดี มีสุขเพียงไร

ขึ้นอยู่กับกรรมที่ทำไว้แล้ว
ทั้งในอดีตชาติ
และในชาตินี้เป็นสำคัญ

จะฉลาดนัก
ถ้าไม่ลืมความจริงนี้
จะฉลาดที่สุด
ถ้าจะไม่มุ่งคำนึงถึง
แต่ความสุข
เฉพาะในชีวิตนี้
หรือชีวิตหน้า

แต่จะมุ่งคำนึงถึงว่าจะปฏิบัติอย่างไร
ให้เต็มสติปัญญา ความสามารถ
เพื่อไม่ต้องมีภพชาติข้างหน้าอีกต่อไป

เพราะความเกิดเป็นความทุกข์แท้

ผู้ฉลาดมีสัมมาทิฐิ เห็นชอบ
จักมุ่งมันเพียรอบรมสติ อบรมปัญญา
ให้สามารถทำลายกิเลส
คือ ราคะ หรือ โลภะ
โทสะและโมหะ ให้หมดจด

เพื่อพาดนให้พ้นได้
จากความเกิด
อันเป็นความทุกข์แท้แล

ขออำนาจพร

หัตถ์ตายก่อนตาย

พระธรรมเทศนาฉบับการ์ตูน

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

หัตถ์ตายก่อนตาย เจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก
ทรงบรรยายทางวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เมื่อพ.ศ. ๒๕๒๗ เป็นครั้งแรก ต่อมาได้พิมพ์
เผยแพร่ในโอกาสต่าง ๆ อีกหลายครั้ง

"ข้อความในกรอบสี่เหลี่ยมเป็นบทเทศนาที่ถอดความจากเรื่องหัตถ์ตายก่อนตาย

โดยมีการดัดแปลงเรียบเรียง เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายขึ้น"

จำนวนพิมพ์ ๗,๐๐๐ เล่ม

กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

ที่ปรึกษา : พระศากยวงศ์วิสุทธิ์

บรรณาธิการ : ชนิต วัลลิณกุล รูปเล่ม : พระรณทิวา อรรถชาต ภาพการ์ตูน : ชัยนันท์ จิระสถิตย์วรกุล

ดนตรี ร้องนำ : สมณภู นิลวรรณ เนื้อร้อง : สันติเวท รูปขจร

สนับสนุนการพิมพ์

Thailand Gold Chapter

ใช้ QR Code นี้สำหรับฟังเสียงพระธรรมเทศนา ตอน หัตถ์ตายก่อนตาย

วิธีการใช้งาน QR Code โดยใช้โทรศัพท์มือถือถ่ายภาพ QR Code แล้วนำไปอ่านด้วยโปรแกรมประเภท
QR Code Reader หรือใช้โปรแกรม Line สแกน QR Code ที่อยู่ใน Line ก็สามารถเข้าถึงข้อมูล
บนโทรศัพท์มือถือหรือเครื่องมือสื่อสารต่างๆ ได้อย่างสะดวก

เสียงพระธรรมเทศนา

เพลงหัตถ์ตายก่อนตาย

หัตถายก่อนตาย

พระธรรมเทศนาฉบับการ์ตูน

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

หัตถายก่อนตาย เจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ทรงบรรยายทางวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เมื่อพ.ศ. ๒๕๒๗ เป็นครั้งแรก ต่อมาได้พิมพ์เผยแพร่ในโอกาสต่าง ๆ อีกหลายครั้ง

"ข้อความในกรอบสี่เหลี่ยมเป็นบทเทศนาที่ถอดความจากเรื่องหัตถายก่อนตาย โดยมีการดัดแปลงเรียบเรียงขึ้น เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายขึ้น"

จำนวนพิมพ์ ๓,๐๐๐ เล่ม

กรกฎาคม ๒๕๖๐

ที่ปรึกษา : พระสากยวงศ์วิสุทธิ์

บรรณาธิการ อนันต์ วัลลิษกุล รูปเล่ม : พรรณทิภา อรรถชาติ ภาพการ์ตูน : ชัยนันท์ จิระสถิตย์วรกุล
ดนตรี ร้องนำ : สยามภู นิลวรรณ เนื้อเรื่อง : สันติเวช ระบุขจร

สนับสนุนการพิมพ์

พล.ท.ดร.ธนเกียรติ ขอบชื่นชม

ผู้บัญชาการศูนย์รักษาความปลอดภัย

และข้าราชการศูนย์รักษาความปลอดภัย

ใช้ QR Code นี้สำหรับฟังเสียงพระธรรมเทศนา ตอน หัตถายก่อนตาย

วิธีการใช้งาน QR Code โดยใช้โทรศัพท์มือถือถ่ายภาพ QR Code แล้วนำไปอ่านด้วยโปรแกรมประเภท QR Code Reader หรือใช้โปรแกรม Line สแกน QR Code ที่อยู่ใน Line ก็สามารถเข้าถึงข้อมูลบนโทรศัพท์มือถือหรือเครื่องมือสื่อสารต่างๆ ได้อย่างสะดวก

เสียงพระธรรมเทศนา

เพลงหัตถายก่อนตาย

ผู้ฉลาดมีสัมมาทิฐิ
ความเห็นชอบ
จักมั่งมันเพียร
อบรมสติ อบรมปัญญา
ให้สามารถทำลายกิเลส
คือ ราคะ หรือ โลภะ
โทสะและโมหะ ให้หมดจด

เพื่อพาดนให้พ้นได้
จากความคิด
อันเป็นความทุกข์แท้แล

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

